

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6
The 6th STOU National Research Conference

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความต้องการได้รับพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
จังหวัดนครสวรรค์

Roles Performance and Requirement of Village Agricultural Volunteers in
Nakhonsawan Province

ทัศนีย์ เอี่ยมฤทธิ์ (Thatsanee Erimrit)¹ บำเพ็ญ เขียวหวาน (Bumpen Keowan)²

สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม (Sineenuch Khrutmuang Sanserm)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจ สังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน 2) ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และแหล่งความรู้ของ อกม. 3) ความคิดเห็นของ อกม. ต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ (อกม.) และต่อการได้รับการยอมรับในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ 4) การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความต้องการได้รับพัฒนาของ อกม. 5) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ อกม. ประชากรในการศึกษา คือ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน(อกม.) ของจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 1,427 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 179 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple Random sampling) การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า (1) อกม. ส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 49.11 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร มีแรงงานเฉลี่ย 2.41 คนต่อครัวเรือน รายได้จากการประกอบอาชีพทางการเกษตร เฉลี่ย 251,000 บาทต่อปี มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง เฉลี่ย 42.21ไร่ ส่วนใหญ่เป็นผู้นำชุมชนและสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกร ได้รับข่าวสารเฉลี่ย 3.02 ครั้งต่อเดือน (2) อกม.กว่าสองในสามมีความรู้ในบทบาทหน้าที่ แต่มีบางส่วนที่ยังไม่เข้าใจสิทธิประโยชน์ บทบาทหน้าที่การรับขึ้นทะเบียนเกษตรกร และการติดตามสถานการณ์เกษตร แหล่งความรู้ของ(อกม.)ได้รับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมากที่สุด (3) อกม.มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานระดับมากเกือบทั้งหมดมีเพียงประเด็นการจัดทำแผน/เตรียมบุคคลเป้าหมายในการฝึกอบรมทางการเกษตรที่อยู่ในระดับปานกลาง และความคิดเห็นของ อกม.ต่อการยอมรับจากภาคส่วนต่างๆ ในบทบาทหน้าที่โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางโดยได้รับการยอมรับจากนักส่งเสริมการเกษตรมากที่สุด (4) การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ อกม.เกือบทั้งหมดปฏิบัติงานในระดับมากที่สุดเกือบทุกด้าน มีเพียงการสำรวจความต้องการความรู้ของเกษตรกรจากอาสาสมัครเกษตร 13 สาขาและเกษตร เกษตรกรในหมู่บ้านที่อยู่ในระดับปฏิบัติมาก และต้องการได้รับพัฒนาความรู้ในทุกด้านเพื่อมาใช้ในการปฏิบัติงาน (5)ปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ งานเร่งด่วนที่ต้องเก็บข้อมูลส่ง ภาระงานที่รับผิดชอบมากเกินไป และคำสั่งนโยบายไม่ชัดเจน ข้อเสนอแนะควรอธิบายแบบฟอร์มการจัดเก็บข้อมูล จัดอบรมให้ความรู้ ประชาสัมพันธ์การทำงานของอกม. และมีคำตอบแทนให้ อกม.

คำสำคัญ: การปฏิบัติงาน ความต้องการ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

¹ นักศึกษาหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
Thatsanee_aoy22@hotmail.com

² รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช bumpen.keo@stou.ac.th

³ รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช sineenuch. san@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this study were to study 1) social and economic fundamental state of village agricultural volunteers in Nakhon Sawan Province; 2) their knowledge of role performance as village agricultural volunteers and their knowledge sources; 3) their opinions on the role performance and acceptance of their role performance; 4) their role performance and their requirements to be developed; and 5) their problems and suggestions on their role performance. The population in this study was 1,427 village agricultural volunteers in Nakhon Sawan Province. The sample size was determined, then 179 samples were selected from these village agricultural volunteers by using simple random sampling methodology. The data were collected by interviewing the studied samples. The statistical methodology used to analyze the data by computer programs were frequency, percentage, mean, maximum value, minimum value, and standard deviation. The findings of this study were as follows: (1) the village agricultural volunteers of the studied were mostly male. Their average age was 49.11 years. They were educated at primary level. Their main occupation was a farmer. Their average number of household labor was 2.41 persons per household. Their average farming income was 251,000 baht/year. The average of their own land used in farming was 42.21 rai. Most of them were a community leader and a member of a farmer group. They had received agricultural information at average 3.02 times/month. (2) more than two-thirds of the studied village agricultural volunteers had knowledge of their role performance, while some of them did not understand their benefit gaining and their role performance on registering farmers and updating the agricultural situation. Knowledge of the village agricultural volunteers received information from the agricultural extension officer fallback. (3) The studied village agricultural volunteers generally had opinions on their role performance at high level almost all are just aspects of planning / preparation, personal training goals in agriculture is moderate and acceptance of their role performance from related sectors at medium level. They were accepted by agricultural extensionists most. (4) almost all of the studied village agricultural volunteers performed their roles as a village agricultural volunteer at highest level in every aspect. There is just exploring the knowledge needs of farmers from 13 branches of village agricultural volunteers and agriculturals which is located in a very practical level. They required to be developed their knowledge in every aspect for their role performance. And (5) the studied village agricultural volunteers faced problems with their role performance at medium level including the urgent work to collect data, the burden of responsibility too and order policy is not clear. They made suggestions that they should have been explained how to fill out the forms of data collecting, transferred knowledge, made their role performance public, and paid for their role performance.

Keywords: Performance, Requirement, Village Agricultural Volunteer

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

บทนำ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีภารกิจและบทบาทหน้าที่ที่ครอบคลุมงานด้านการเกษตรทุกด้าน ปัจจุบันภาคการเกษตรมีความหลากหลายและมีความเกี่ยวข้องกับหลายสาขา จึงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของหลายภาคส่วน เพื่อให้การพัฒนาการเกษตรเกิดประโยชน์สูงสุดต่อเกษตรกร ส่วนราชการสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้คัดเลือกตัวแทนเกษตรกรในท้องถิ่นตามความชำนาญ ในปี 2554 กำหนดให้มีการคัดเลือกอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (อกม.) หมู่บ้านละ 1 คน ทั่วประเทศ จำนวน 75,181 ราย เพื่อทำหน้าที่ประสานเชื่อมโยงการปฏิบัติงานกับอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านสาขาต่าง ๆ ทั้ง 13 สาขา ได้แก่ อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านและสหกรณ์ อาสาสมัครฝนหลวง อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านด้านบัญชี ประมงอาสา อาสาปศุสัตว์ หมอดินอาสา เกษตรหมู่บ้าน อาสาสมัครสหกรณ์ อาสาสมัครชลประทาน เศรษฐกิจการเกษตรอาสา อาสาปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรวม อาสาสมัครชาวนาขั้นน้ำ อาสาสมัครพัฒนาทางพารา และผู้แทนเกษตรกร พ.ร.บ.สภาเกษตรกร พ.ศ.2553 พระราชบัญญัติเพื่อสนับสนุนสิทธิและการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการกำหนดนโยบายและวางแผนการพัฒนาเกษตรกรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อรักษาเสถียรภาพด้านราคาและความมั่นคงในอาชีพเกษตรกร เพิ่มศักยภาพและยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร ซึ่งมีเป้าหมายที่จะดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรให้เข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการแก่เกษตรกรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้สามารถเข้าถึงการบริการภาครัฐได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้ อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (อกม.)จะเป็นผู้ที่ประสานงานระหว่างเกษตรกรกับส่วนราชการสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อให้การพัฒนาและการช่วยเหลือเกษตรกรตรงกับความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกร และสามารถแก้ไขปัญหาสถานการณ์ฉุกเฉินทางธรรมชาติ เช่น ภัยธรรมชาติ การระบาดของโรคแมลงและศัตรูพืชของผลผลิตทางการเกษตรได้อย่างทันเวลา เพื่อให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านทุกสาขาสามารถบูรณาการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้ออกระเบียบว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน พ.ศ.2551เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและสามารถขับเคลื่อนการปฏิบัติอาสาสมัครเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (คณะกรรมการนโยบายอาสาสมัครเกษตร.2551) ทำให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านที่มีอยู่หลากหลายสาขาเกิดการบูรณาการและการพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้านอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ปัจจุบันการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ยังขาดผู้ประสานงานระหว่างอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านด้วยกันเองภายในหมู่บ้าน รวมทั้งขาดผู้ประสานระหว่างอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านระดับตำบลคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (ศบกต.) กลุ่ม/เครือข่ายเกษตรกรและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จึงกำหนดให้มีผู้แทนอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านหมู่บ้านละ 1 คน เรียกว่า อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (อกม.) ทำหน้าที่ประสานเชื่อมโยงการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านสาขาต่าง ๆ ภายในหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดการบูรณาการงานพัฒนาการเกษตรตามภารกิจของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในหมู่บ้านอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรทำให้การปฏิบัติงานของทางราชการในด้านต่างๆเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกษตรกรได้รับการบริการทางการเกษตรจากภาครัฐได้อย่างรวดเร็ว ครบถ้วนมากยิ่งขึ้นทั้งในด้านการเผยแพร่ความรู้ ถ่ายทอดเทคโนโลยี รวมถึงการประชาสัมพันธ์งาน นโยบายด้านการเกษตรในระดับครัวเรือนและหมู่บ้านตลอดจนการแก้ไข

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

ปัญหาทางการเกษตรและการจัดเก็บข้อมูลทางการเกษตรในการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) การขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจหลัก (ทพศ) การจัดทำสำมะโนการเกษตรเมื่อปี 2556

จากผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครสวรรค์ที่ผ่านมา ปรากฏว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านยังปฏิบัติงานได้ไม่ครอบคลุมตามบทบาทหน้าที่ เพื่อให้ทราบข้อมูลของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีผลการปฏิบัติงาน บทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ประสานและเป็นตัวแทนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ปฏิบัติหน้าที่ได้ครบถ้วนสมบูรณ์อย่างไร อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความต้องการพัฒนาเรื่องใดบ้าง ปัญหาอุปสรรคที่พบระหว่างการปฏิบัติงาน ดังนั้นจึงต้องมีการศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความต้องการได้รับพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ อันจะนำไปสู่การแก้ไขจุดอ่อน หรือข้อบกพร่องเพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนางานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในงานส่งเสริมการเกษตร อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

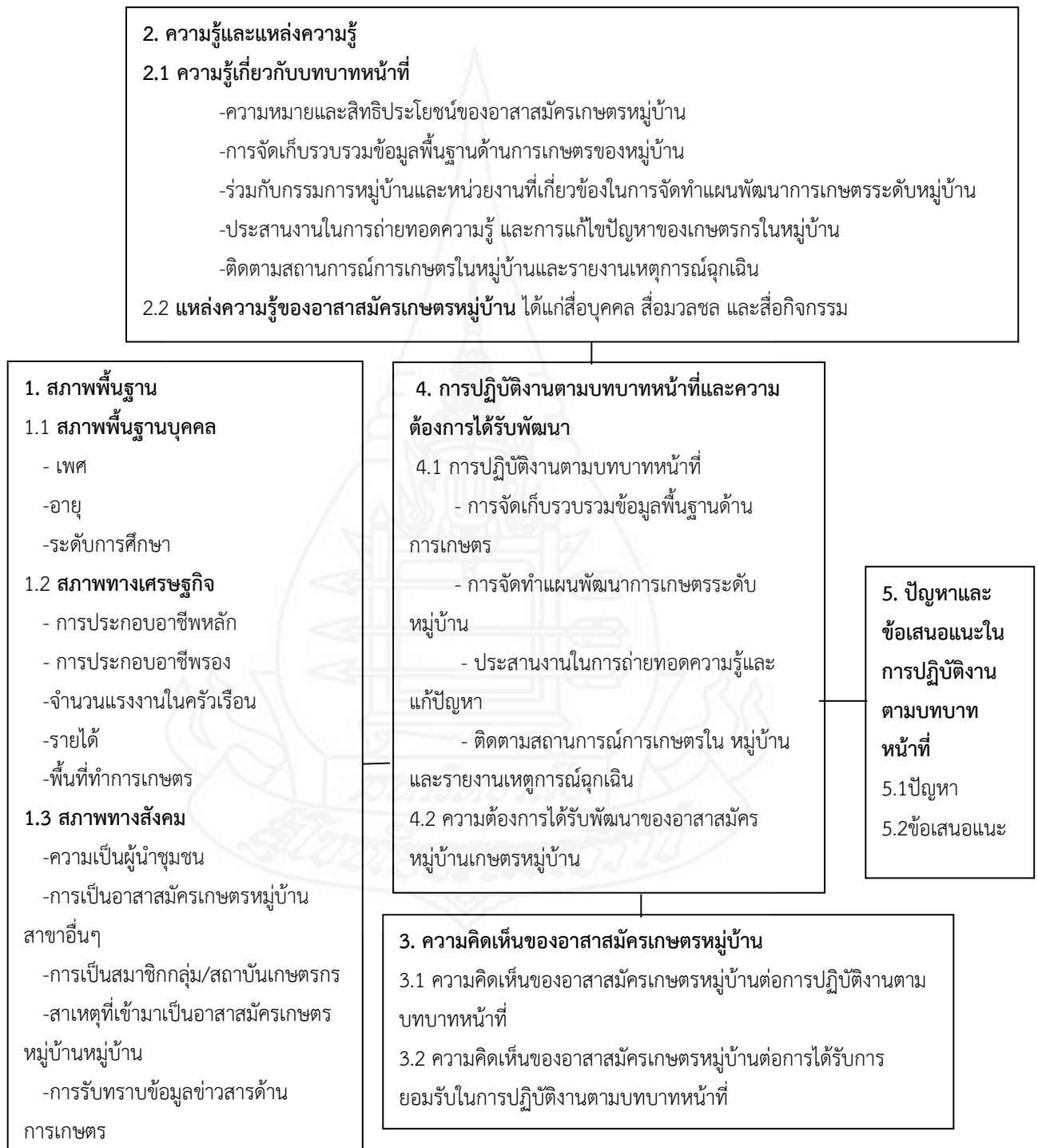
การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา(1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจและสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัดนครสวรรค์ (2) ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และแหล่งความรู้ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัดนครสวรรค์ (3)ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ และต่อการได้รับการยอมรับในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ (4) การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความต้องการได้รับพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัดนครสวรรค์ (5)ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัดนครสวรรค์

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6
The 6th STOU National Research Conference

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพ

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้สถิติพรรณนา ประชากรที่ศึกษา คือ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ซึ่งได้รับเลือกและแต่งตั้งเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 1,427 หมู่บ้าน ๆ ละ 1 คน รวม 1,427 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 179 คน ทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยวิธีการจับสลากให้ได้จำนวนตัวอย่างตามสัดส่วนของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในแต่ละอำเภอ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างทั้งชนิดปลายปิดและปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดระดับจากค่าน้ำหนักเฉลี่ย $1.00 - 1.80 =$ น้อยที่สุด, $1.81 - 2.60 =$ น้อย, $2.61 - 3.40 =$ ปานกลาง, $3.41 - 4.20 =$ มาก, และ $4.21 - 5.00 =$ มากที่สุด

ผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านสองในสามเป็น เพศชาย มีอายุเฉลี่ย 49.11 ปี จบการศึกษาประถมศึกษา

1.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัดนครสวรรค์ เกือบทั้งหมดมีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร และบางส่วนมีอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพรอง จำนวนแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย 2.41 คน มีรายได้จากการประกอบอาชีพทางการเกษตร เฉลี่ย 251,000 บาทต่อปี และรายได้นอกภาคการเกษตร เฉลี่ย 91,200 บาทต่อปี โดยอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกือบทั้งหมด มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง มีพื้นที่เฉลี่ย 42.12 ไร่ มีพื้นที่เช่าอย่างเดียวกว่าทำการเกษตร เฉลี่ย 35.27 ไร่

1.3 สภาพทางสังคม อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็น กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/สารวัตรกำนัน และเกือบทั้งหมดเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร สำหรับสาเหตุที่เข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เกือบทั้งหมด ต้องการช่วยเหลือเพื่อนเกษตรกรในด้านการเกษตร รองลงมาได้รับการคัดเลือกจากเกษตรกรในหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้รับข่าวสารเฉลี่ย 3.02 ครั้งต่อเดือน

2. ความรู้เกี่ยวกับบทบาทและแหล่งความรู้ของอาสาสมัครเกษตร

2.1 ความรู้เกี่ยวกับบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 77.1 มีความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ในภาพรวมระดับมากที่สุด โดยตอบถูก อยู่ในช่วง 17 – 20 ข้อ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทุกคน ตอบในถูกประเด็น อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน หมายถึง อาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนเกษตรกร ระดับหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือก หมู่บ้านละ 1 คน จากการประชุมอาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนหมู่บ้าน ส่วนประเด็นที่ตอบถูกต้องจำนวนน้อย ได้แก่ สิทธิประโยชน์ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน คือ การมีบัตรประจำตัวเท่านั้น

2.2 แหล่งความรู้ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับความรู้จากสื่อบุคคลในภาพรวมระดับปานกลาง โดยอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ได้รับความรู้ระดับมาก จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

การเกษตร ผู้นำหมู่บ้านกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและเจ้าหน้าที่กรมวิชาการเกษตร จากแหล่งสื่อมวลชนในภาพรวมระดับปานกลางโดยอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ได้รับความรู้ระดับมากจากโทรทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ได้รับความรู้ในภาพรวมระดับมากจากการฝึกอบรม

3. ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ และต่อการได้รับการยอมรับในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

3.1 ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกือบทั้งหมดมีความเห็นด้วยในบทบาทหน้าที่ ในภาพรวมระดับมาก ได้แก่ 1) การช่วยขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) 2) การช่วยประชาสัมพันธ์และขึ้นทะเบียนผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจตามแบบการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) 3) การรายงานข้อมูลผู้ประสบภัย 4) การร่วมเวทีประชาคมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำหมู่บ้าน 5) การช่วยประชาสัมพันธ์และประสานงานจัดเก็บข้อมูล 6) การเสนอปัญหา/ความต้องการของเกษตรกรในหมู่บ้าน 7) การรวบรวม/จัดลำดับความสำคัญของปัญหา ในการประกอบอาชีพ ด้านการเกษตรในหมู่บ้าน 8) การเสนอข้อมูลการเกษตรของหมู่บ้านให้กรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 9) การร่วมพิจารณาพิจารณาแผน/ เสนอแผนพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน 10) การร่วมพิจารณาการวางแผนการเกษตรในหมู่บ้าน 11) การรายงานศัตรูพืช ได้แก่ การระบาดของเตือนการระบาด 12) การรายงานสินค้าเกษตรตกต่ำ 13) การประสาน/อำนวยความสะดวกวิทยาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการถ่ายทอดความรู้ และ 14) การรายงานสถานการณ์การผลิตพืช (รม) ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านระดับปานกลาง มี 1 ด้าน ได้แก่ 1) การจัดทำแผน/เตรียมบุคคลเป้าหมายในการฝึกอบรมทางการเกษตร

3.2 ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการได้รับการยอมรับในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

อกม. เห็นว่าการยอมรับจากภาคส่วนต่างๆ ในบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง การยอมรับจากส่วนต่าง ๆ ในบทบาทหน้าที่ของ อกม. ในระดับมาก มี 1 ส่วน ได้แก่ 1) การยอมรับจากนักส่งเสริมการเกษตร และการยอมรับจากส่วนต่าง ๆ ในระดับปานกลาง มี 5 ส่วน 1) การยอมรับจากผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน 2) การยอมรับจากหน่วยงานงานพัฒนาที่ดิน 3) การยอมรับจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4) การยอมรับจากบุคคลทั่วไป (ที่ไม่ใช่เกษตรกร) และ 5) การยอมรับจากเกษตรกร

4. การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความต้องการได้รับการพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

4.1 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

4.1.1 ด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทั้งหมด ช่วยประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรในหมู่บ้านทราบเรื่องการขึ้นทะเบียนเกษตรกร และปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกร และอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ช่วยเจ้าหน้าที่รับคำร้อง และช่วยตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารหลักฐานการรับขึ้นทะเบียนเกษตรกรและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกร และตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารหลักฐานการรับขึ้นทะเบียนเกษตรกรและปรับปรุงข้อมูล

4.1.2 ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนมากเข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

ตำบล และเสนอข้อมูลการเกษตรในเวทีจัดทำแผน เสนอแผนงานและปัญหาทางด้านการเกษตรในเวทีประชาคมจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน และดำเนินการรวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการของอาสาสมัครเกษตร 13 สาขา และเกษตรกรในหมู่บ้าน

4.1.3 ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหของเกษตรกรในหมู่บ้าน พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกือบทั้งหมด ช่วยประสานงานกับเจ้าหน้าที่ /วิทยากร มาให้ความรู้กับเกษตรกรในหมู่บ้านเชิญเกษตรกรในหมู่บ้านเข้าร่วมรับการถ่ายทอดความรู้จากนักวิชาการและวิทยากรนักวิชาการ และสำรวจความต้องการความรู้ของเกษตรกรจากอาสาสมัครเกษตร 13 สาขาและเกษตรกรในหมู่บ้าน

4.1.4 ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกือบทั้งหมด เฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชระบาด ภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติในหมู่บ้านประสานงานเจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้องและให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ประสบภัยในการเตรียมเอกสารหลักฐานการขอรับความช่วยเหลือและสำรวจพื้นที่ประสบภัย และดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยโดยการให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่และรวบรวมหลักฐานเบื้องต้น

4.2 ความต้องการได้รับการพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เกือบทั้งหมดมีความต้องการได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ในภาพรวมระดับมาก ได้แก่ 1) การพัฒนาความรู้ ความสามารถด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรรมด้านพืช 2) การพัฒนาความรู้เรื่องการป้องกันโรคแมลงศัตรูพืช และการกำจัดศัตรูพืช 3)การพัฒนาด้านการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน 4) พัฒนาด้านทักษะในการเป็นผู้นำเกษตรกร 5)การพัฒนาด้านการจัดเก็บข้อมูลด้านการเกษตร 6) การพัฒนาความรู้ ความสามารถด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรรมด้านสัตว์ 7) การพัฒนาด้านการติดต่อสื่อสารและการประสานงาน 8) การพัฒนาด้านการตลาดการจัดการสินค้าเกษตร 9) การพัฒนาความสามารถในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือให้คำแนะนำปรึกษากับผู้อื่น 10) การพัฒนาเรื่องการปรับทัศนคติต่อการปฏิบัติงานในฐานะอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และ 11) การพัฒนาความรู้ ความสามารถด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรรมด้านประมง

5.ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

5.1ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ 1) งานเร่งด่วนที่ต้องเก็บข้อมูลส่ง 2) ภาระงานที่รับผิดชอบมากเกินไป และ 3) คำสั่งนโยบายไม่ชัดเจน ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ระดับน้อย มี 7 ด้าน 1) สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย 2) ขาดความร่วมมือจากเกษตรกรในหมู่บ้าน 3) ภาระหน้าที่ไม่ชัดเจน 4) ความไม่เข้าใจกัน ไม่เปิดใจกว้างระหว่างอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านกับเกษตรกร 5) ขาดการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 6)การกรอกข้อมูลที่ผิดพลาด 7) การสื่อสารไม่เข้าใจกันระหว่างอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านกับเกษตรกร

5.2 ข้อเสนอแนะของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1) ควรมีค่าตอบแทน/สวัสดิการเพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน 2) จัดอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตร เช่น การฝึกอบรมและทัศนศึกษาดูงานเพื่อนำความรู้มาพัฒนาการปฏิบัติงาน 3) เจ้าหน้าที่ควรอธิบายแบบฟอร์มการจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ให้ชัดเจน 4) ควรมีการจัดประชุมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน 5) ควรมีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อความสะดวก

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6 The 6th STOU National Research Conference

รวดเร็ว 6.)ควรประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้กับ เกษตรกรในท้องที่ทราบเกี่ยวกับบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ผลการศึกษาในภาพรวม พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 71.5 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 49.11 ปี เกือบครึ่งจบการศึกษาระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับการวิจัยของสุวิสาข์ กันตอนันตพร (2554 : 42) ที่ทำการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีซึ่งพบว่า เกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีส่วนมาก เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 51 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา เช่นเดียวกับวิวัฒน์ ภูพ้อม และคณะ (2555:1323) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนมากเป็นเพศชายและจบการศึกษาระดับประถมศึกษา แสดงให้เห็นว่าผู้ได้รับคัดเลือกเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนมากเป็นเพศชาย เนื่องจากเพศชายเป็นเพศที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานด้านการเกษตร รวมถึง ทักษะ ความเชื่อในสังคมไทย โดยเฉพาะชนบทที่เห็นว่าเพศชายเป็นผู้นำที่เหมาะสมกว่าทั้งในครอบครัว ชุมชน และสังคม

สภาพเศรษฐกิจ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ผลการศึกษาพบว่า

ด้านอาชีพ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกือบทั้งหมดมีอาชีพหลักเป็นอาชีพเกษตรกร เนื่องจากจังหวัดนครสวรรค์มีพื้นที่เป็นไร่ปลูกพืชไร่เหมาะกับการเกษตรกรรม รวมถึงบรรพบุรุษแต่ดั้งเดิมก็ประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นอาชีพหลัก ซึ่งเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมที่มีต่อกันมายาวนานว่าอาชีพเกษตรกรเป็นกระดูกสันหลังของชาติ สอดคล้องกับประสิทธิ์ เสริมสุขจิระโชติ (2556:86) ที่ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านใน จังหวัดชลบุรี พบว่าอาชีพหลักเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี คือ อาชีพเกษตรกรอาชีพรองรับจ้าง เนื่องจากอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกือบครึ่งจบการศึกษาระดับประถมศึกษาอาชีพที่เหมาะสม คือ การทำการเกษตร เพราะอาชีพเกษตรกร และรับจ้างไม่ต้องใช้ความรู้มาก แต่อาศัยประสบการณ์ในการทำงาน

ด้านพื้นที่ทำการเกษตร พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เกือบทั้งหมดมีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง โดยมีพื้นที่ เฉลี่ย 42.12 ไร่ และพื้นที่ทำการเกษตรเช่าที่ดินเพื่อทำการเกษตร เฉลี่ย 35.27 ไร่ สอดคล้องกับประสิทธิ์ เสริมสุขจิระโชติ (2556:86) ที่ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านใน จังหวัดชลบุรี ส่วนมากมีพื้นที่เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง และมีพื้นที่ทำการเกษตร เฉลี่ย 21.94 ไร่ ดังนั้นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเองซึ่งส่งผลให้อาสาสมัครเกษตรมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ทำให้ความเป็นอยู่ของอาสาสมัครเกษตรดีขึ้น

สภาพสังคม ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/สารวัตรกำนัน สมาชิก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น คณะกรรมการหมู่บ้าน และเกือบทั้งหมดเป็นอาสาสมัครเกษตรด้านอื่น และยังเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร สอดคล้องกับวิวัฒน์ ภูพ้อม และคณะ (2555:1329) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านใน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่รับตำแหน่งทางสังคม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน สำหรับสาเหตุที่เข้ามาเป็น อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน สองในสามต้องการช่วยเหลือเพื่อนเกษตรกรในด้านการเกษตรและได้รับการคัดเลือกจากเกษตรกรในหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้รับข่าวสาร เฉลี่ย 3.02 ครั้งต่อเดือน

2. ความรู้เกี่ยวกับบทบาทและแหล่งความรู้ของอาสาสมัครเกษตร

2.1 ความรู้เกี่ยวกับบทบาท พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกือบทั้งหมด มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ที่เป็น มีเพียงบางส่วนที่ยังไม่เข้าใจกับสิทธิประโยชน์ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน และการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้านสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุวิสาข์ กันตอนันตพร (2554:81) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี เกษตรหมู่บ้านโดยเฉลี่ยมีความรู้ในการปฏิบัติงานมาก ดังนั้นแสดงให้เห็นว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเมื่อได้รับความรู้จากการถ่ายทอดความรู้ เช่น ประชุม อบรม และสัมมนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จะเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง และนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนางานที่ปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพ และเป็นที่ยอมรับของเกษตรกรและบุคคลทั่วไปสามารถแก้ไขปัญหาทางการเกษตรได้ทัน บรรลุวัตถุประสงค์ คือ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเข้าใจบทบาทหน้าที่และปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 แหล่งความรู้ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อบุคคล เช่น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมากที่สุดเนื่องจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความใกล้ชิดและมีการติดต่อประสานงานกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านตลอด รองลงมาเจ้าหน้าที่นักวิชาการ และจากผู้นำหมู่บ้าน จากนั้น ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนน้อยสุดคือ เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน เกษตรกรจะไม่ค่อยได้รับข้อมูลข่าวสารเนื่องจากเจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชนจะไม่ค่อยเข้ามาในพื้นที่ส่วนใหญ่จะพบกับเกษตรกรตอนที่มีการประชุม สัมมนาเท่านั้น และรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนมากที่สุด คือ โทรทัศน์ และได้รับความรู้จากสื่อกิจกรรม โดยการฝึกอบรม ประชุม และสัมมนา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมศักดิ์ สมบูรณ์ (2546:52) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนในพื้นที่ความรับผิดชอบของศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 7 พบว่าการได้รับข้อมูลจากสื่อต่างๆ มีความสัมพันธ์ในทางบวก

3. ความคิดเห็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านโดยภาพรวม อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นอยู่โดยรวมระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นย่อยพบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ได้แก่ การช่วยขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) การช่วยประชาสัมพันธ์ และขึ้นทะเบียนผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจตามแบบการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) และการรายงานข้อมูลผู้ประภัย ตามลำดับ อาจเนื่องมาจากอาสาสมัครเป็นบุคคลที่มีจิตอาสาต้องการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่และช่วยเหลือเพื่อนเกษตรกร ในการแก้ไขปัญหาทางการเกษตร ทำให้มีความเห็นด้วยกับบทบาทหน้าที่ได้รับมอบหมายจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ การรายงานข้อมูลผู้ประภัยเรื่องเร่งด่วนที่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

ต้องได้รับการแก้ไขปัญหาย่างทันด่วนที่ทำให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเห็นความสำคัญในเรื่องนี้อย่างมาก และต้องสอดคล้องกับหลักเกณฑ์การช่วยเหลือโดยผู้ขอรับความช่วยเหลือต้องแจ้งขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) ก่อนสอดคล้องกับอรรถพร จินะใจหาญ (2554:57) ได้ศึกษาการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดเชียงราย พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดเชียงราย มีความคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย

4. การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความต้องการพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

4.1 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกือบทั้งหมดปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่โดยปฏิบัติงานในภาพรวมระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเกือบทุกประเด็น ยกเว้น ประเด็นการสำรวจความต้องการความรู้ของเกษตรกรจากอาสาสมัครเกษตร 13 สาขาและเกษตรกรในหมู่บ้าน การประสานงานเจ้าหน้าที่/วิทยากรมาให้ความรู้กับเกษตรกรในหมู่บ้าน และการรวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการของอาสาสมัครเกษตร 13 สาขาและเกษตรกรในหมู่บ้าน ที่มีการปฏิบัติงานในระดับปานกลาง สอดคล้องวิวัฒน์ ภู่อ้อม (2555:1327) พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรอยู่ในระดับปานกลางประเด็นประสานงานด้านการพัฒนาการเกษตรระหว่างคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรตำบลและคณะกรรมการ อาสาสมัครอำเภอ แสดงให้เห็นว่าอาสาสมัครเกษตรมีการพัฒนาศักยภาพ ในการปฏิบัติงานในทุกด้านอยู่ในระดับมากทุกประเด็น เนื่องจากอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้นำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรม ประชุม และสัมมนา มาพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตร

4.2 ความต้องการได้รับการพัฒนาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกประเด็นที่ต้องการพัฒนามากที่สุด ได้แก่ 1) การพัฒนาความรู้ความสามารถด้านการประกอบอาชีพเกษตรด้านพืช รองลงมา 2) การพัฒนาความรู้เรื่องการป้องกันโรคแมลงศัตรูพืช และการกำจัดศัตรูพืช จากผลการศึกษาดังกล่าว พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต้องการพัฒนาความรู้ด้านพืช และการป้องกันโรคแมลงศัตรูพืช และการกำจัดศัตรูพืช ดังนั้นในการส่งเสริมและพัฒนาอาสาสมัครหมู่บ้านควรเน้นให้ความรู้ในเรื่องดังกล่าวให้มาก เพราะอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร จะได้นำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการประกอบอาชีพ และให้คำแนะนำแก่เกษตรกรในพื้นที่ เพื่อช่วยในเรื่องการลดต้นทุนการผลิต พร้อมทั้งเป็นการพัฒนาศักยภาพให้กับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

5. ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลางมี 3 ด้าน ได้แก่ 1) งานเร่งด่วนที่ต้องเก็บข้อมูลส่ง 2) ภาระงานที่รับผิดชอบมากเกินไป และ 3) คำสั่งนโยบายไม่ชัดเจน ปัญหาในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่มีระดับปัญหาระดับน้อย เนื่องจากอาสาสมัครเกษตรเป็นบุคคลที่อยู่ในพื้นที่ จะเข้าใจปัญหาและความต้องการของเกษตรกรได้ดี รวมถึงเจ้าหน้าที่ได้ชี้แจงรายละเอียดทำความเข้าใจกับอาสาสมัครเกษตรก่อนการปฏิบัติงาน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6
The 6th STOU National Research Conference

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะต่ออาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

1.1.1 จากการศึกษา พบว่า อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน เกือบครึ่งหนึ่งจบการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งทำให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการส่งเสริมด้านการเกษตร เพื่อช่วยให้การปฏิบัติของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านต้องหมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในเรื่องต่างๆให้มากขึ้น เพื่อให้การปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีประสิทธิภาพ

1.2 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

1) จากการศึกษา พบว่า การยอมรับจากหน่วยงานต่างๆ ในการปฏิบัติงาน อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง หน่วยงานต่างๆ ควรเปิดโอกาสให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา เพื่อทำให้เกิดการบูรณาการงานร่วมกันในการแก้ไขปัญหาให้ตรงจุด

2) สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ ควรจัดให้มีการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ดังนี้

(1) การเสริมสร้างทักษะการเป็นผู้นำเกษตรกร ให้แก่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน เช่น การพัฒนาบุคลิกภาพการเป็นผู้นำ การเป็นวิทยากรเกษตรกร รวมถึงทักษะในการติดต่อประสานกับหน่วยงานต่างๆ

(2) เจ้าหน้าที่ที่ส่งเสริมควรชี้แจงแบบฟอร์มการจัดเก็บข้อมูลทางการเกษตร และแบบฟอร์มต่างๆ ให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน เข้าใจก่อนการปฏิบัติงานทุกครั้ง เพื่อช่วยลดภาระให้กับอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

(3) ควรนำอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ไปศึกษาดูงานด้านการเกษตรเทคโนโลยีการเกษตรแบบใหม่ๆ เช่น อบรม สัมมนา นอกสถานที่เพื่อให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน มีความรู้ใหม่ๆ เกิดแรงจูงใจในการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

(4) การฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตรแก่ อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในเรื่อง เช่น การพัฒนาความรู้เรื่องการป้องกันโรคแมลงศัตรูพืช และการจัดการศัตรูพืช การพัฒนาด้านการตลาดและการจัดการผลผลิตทางการเกษตร

(5) สร้างอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านรุ่นใหม่ และพัฒนาให้เป็น Smart Farmer ต้นแบบสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ให้แก่เกษตรกรในชุมชน และนอกชุมชนนำมาซึ่งความภาคภูมิใจ ในบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

(6) ควรมีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการเพื่อสนับสนุนในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

3) สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ ควรจัดกิจกรรม เพื่อสรุปผลการดำเนินงานทำงานอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านประจำปี และมีรางวัลให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านที่ปฏิบัติงานดีเด่น เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับปฏิบัติงาน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6 The 6th STOU National Research Conference

4) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัด/อำเภอ ควรสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้กับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และควรตั้งกองทุนเพื่อให้ความช่วยเหลือกับอาสาสมัครเกษตรที่ได้รับความเดือดร้อน

1.3 ข้อเสนอแนะต่อกรมส่งเสริมการเกษตร

1) กรมส่งเสริมการเกษตรควรจัดซื้ออุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เช่น อุปกรณ์แวนขายยา กรรไกรตัดแต่งกิ่ง เอกสารทางการเกษตร แบบพกพา โทรศัพท์เคลื่อนที่ แท็บเล็ต และชุดปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ซึ่งจะประโยชน์ต่อการออกพื้นที่ และสร้างความน่าเชื่อถือให้กับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีเครื่องมือในการปฏิบัติงาน

2) กรมส่งเสริมการเกษตร ควรมีการประกาศเกียรติหรือยกย่องเชิดชูเกียรติต่อ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่มีผลการปฏิบัติงานดีเด่น เพื่อสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานพร้อมทั้งเงินรางวัล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับอาสาสมัครเกษตรกับการปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานอื่น เพื่อพัฒนาการปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ตลอดจนการบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ได้เหมาะสม และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 ควรทำการศึกษาความพึงพอใจต่อการปฏิบัติของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เพื่อจะได้นำผลการศึกษามาปรับปรุงการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้เหมาะสมและให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.3 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจที่อาสาสมัครหมู่บ้านต้องการ ในการปฏิบัติงาน เพื่อนำข้อมูลประกอบการพัฒนาเพื่อสร้างขวัญกำลังใจ ให้เกิดการพัฒนาการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.4 ควรทำการศึกษาการยอมรับผลการปฏิบัติงานจากหน่วยงานต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการเข้าไปทำงานร่วมกันแบบบูรณาการที่มีประสิทธิภาพมาก

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการนโยบายอาสาสมัครเกษตร.(2551).คู่มืออาสาสมัครเกษตร กรุงเทพมหานคร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ระพีภัทร์ เสริมสุขจิระโชติ. (2556). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัดชลบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต).มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

วิวัฒน์ ภูพร้อม และคณะ (2555). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์การปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี น.1321-1332. ในรายงานการประชุมวิชาการแห่งชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ .

สมศักดิ์ สมบูรณ์. (2546). ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนในพื้นที่ความรับผิดชอบของศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชน เขตที่ 7. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา). สถาบันราชภัฏนครปฐม.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6
The 6th STOU National Research Conference

- สุวิสาส์ กันตอนันตพร. (2554) .ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้าน จังหวัดชลบุรี.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี
- อรรวรรณ จินะใจหาญ. (2555) . การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่หมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดเชียงราย. (วิทยานิพนธ์
ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

